

## INDICAȚII METODOLOGICE privind completarea indicatorilor pe termen scurt în comerț, servicii și agricultură (formularul SERV TS)

### 1. DISPOZIȚII GENERALE

1.1. **Scopul cercetării** constă în realizarea de statistici armonizate conform Regulamentelor Uniunii Europene nr.1165/1998 și 1158/2005 privind indicatorii pe termen scurt, privind activitățile agricole, comerțul, prestarea serviciilor destinate pieței.

1.2. **Sfera de cuprindere:** Cercetarea statistică este lunară și se referă la întreprinderile cu activitatea principală conform CAEM:

- A „Agricultura, economia vînatului și silvicultura” cu excepția întreprinderilor agricole (în special avicole) cu activitate secundară importantă în domeniul industriei prelucrătoare, care au fost incluse în cercetarea IND TS „Indicatorii pe termen scurt în industrie”

- B „Pescuitul, piscicultura”
- G „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale”
- H „Hoteluri și restaurante”
- I „Transporturi și comunicații”
- J „Activități financiare” (cu excepția companiilor de asigurare)
- K „Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor” (cu excepția instituțiilor bugetare)
- M „Învățămînt” (cu excepția instituțiilor bugetare)
- N „Sănătate și asistență socială” (cu excepția instituțiilor bugetare)
- O „Alte activități de servicii colective, sociale și personale” (cu excepția instituțiilor bugetare)

1.3. **Chestionarul SERV TS – Indicatori pe termen scurt în agricultură, comerț, servicii** se completează lunar, se semnează de către conducător și se aplică ștampila întreprinderii.

1.4. Chestionarul se completează **pe total întreprindere**, inclusiv pe subdiviziunile sale structurale (filiale, reprezentanțe, unități de producere, magazine proprii, etc.).

**Notă:** În cazul cînd întreprinderea, care are subdiviziuni structurale, nu deține informațiile suficiente pentru completarea capitolelor **PER** „Numărul persoanelor ocupate și timpul de lucru” și **SAL** „Sume brute și câștigul salarial calculat” pe total întreprindere, atunci, la indicația întreprinderii, informația respectivă este completată nemijlocit de către subdiviziunile structurale ale acesteia și se prezintă separat la organul teritorial pentru statistică conform formularului MUNCA 1. Acest mod de raportare se stabilește pentru fiecare caz concret în parte, în prealabil fiind coordonat cu organul teritorial pentru statistică.

1.5. **Indicatorii valorici** se înscriu cu zecimale (cu o cifră după virgulă).

1.6. **Compartimentul „Date de identificare”** se completează cu informații referitoare la identificarea întreprinderii.

### 2. DEFINIȚII, CLASIFICĂRI ȘI NOMENCLATOARE UTILIZATE

2.1. **Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM)** aprobat prin Hotărîrea Departamentului ”Moldova-Standard” nr.1444-ST din 04 ianuarie 2004 se aplică în toate domeniile de activitate economică și socială și este obligatorie pentru toate întreprinderile cu statut de persoană fizică sau juridică.

2.2. **Noțiunile** utilizate în prezentele indicații metodologice semnifică:

**Întreprinderea** reprezintă o unitate organizațională de producție de bunuri sau servicii, care beneficiază de autonomie decizională, preponderent pentru asigurarea resurselor sale curente. O întreprindere poate exercita una sau mai multe activități economice în una sau mai multe locații.

O **activitate** economică are loc atunci cînd prin combinația de resurse – capital, forță de muncă, resurse financiare, fluxuri de informații – se realizează bunuri sau servicii. În practică, unitățile economice pot efectua mai multe activități economice, fiind necesară identificarea activității principale pentru a încadra unitatea într-o clasă de activitate (patru cifre) potrivit clasificării CAEM.

**Activitatea principală** este cea activitate care contribuie în cea mai mare măsură la valoarea adăugată totală a întreprinderii<sup>1</sup>.

**Activități secundare** sunt acele activități, care produc bunuri și servicii destinate terților, contribuie în măsură mai mică la valoarea adăugată a întreprinderii și nu constituie activitate principală.

2.3. În cazul în care o întreprindere, pe lângă activitatea principală, desfășoară mai multe activități secundare pentru care ține contabilitate distinct, atunci întreprinderea trebuie să furnizeze date atât pentru activitatea principală cât și pentru cele secundare în capitolele „NR” și „SAL”. Prin convenție, întreprinderile cu număr mediu de salariați sub 50 pot completa, în capitolele ”NR” și ”SAL” doar datele corespunzătoare coloanei „Total întreprindere”, fără detalieri pe activități.

<sup>1</sup> În caz de neclarități privind modul de atribuire a genului de activitate conform CAEM, rugăm să contactați specialiștii organului de statistică

### 3. CAPITOLUL CA “CIFRA DE AFACERI (VENITUL DIN VÎNZĂRI)”

3.1. **Cifra de afaceri (venitul din vânzări)**, în scopuri statistice, reprezintă mărimea veniturilor obținute din vânzarea produselor, mărfurilor, prestarea serviciilor și executarea lucrărilor, luând în considerație reducerile de preț, rabaturile, discounturile, inclusiv veniturile provenite din locațiune (arendă). Acest indicator constituie suma rulajului creditor al contului 611 “Venituri din vânzări” și subcontului 6122 „Venituri din arenda curentă”.

3.2. În cifra de afaceri (venitul din vânzări) **nu se includ**:

- TVA și alte impozite deductibile similare legate de cifra de afaceri (venitul din vânzări);
- alte venituri operaționale (rulajul creditor al contului 612 “Alte venituri operaționale” cu excepția subcontului 6122 „Venituri din arenda curentă” care se include în cifra de afaceri);
- venitul din vânzarea activelor pe termen lung (rulajul creditor al contului 621 „Venituri din activitatea de investiții”);
- alte venituri din activitatea de investiții, din activitatea financiară, venituri excepționale (rulaj creditor al conturilor 621 „Venituri din activitatea de investiții”, 622 „Venituri din activitatea financiară”, 623 „Venituri excepționale”).
- valoarea ambalajelor restituite după livrare.

### 4. CAPITOLUL VS “VALOAREA VÎNZĂRILOR CU AMĂNUNTUL ȘI SERVICIILOR DE PIAȚĂ PRESTATE POPULAȚIEI”

4.1. În rd. 10 „Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total,” se indică valoarea mărfurilor comercializate cu amănuntul populației pentru consum, utilizare personală sau casnică (indiferent dacă evidența acestora se ține pe contul 216 „Produse” sau 217 „Mărfuri”) în numerar sau pe credit (în rate), prin magazine, supermagazine, centre comerciale, pavilioane, chioșcuri, gherete, tarabe, cooperative de consum, farmacii, prin corespondență, prin internet, indiferent de genul de activitate și forma de proprietate a întreprinderii.

**Tot aici se includ și:**

- vânzările cu amănuntul ale întreprinderilor producătoare, care își vînd produsele fabricate prin rețeaua proprie de magazine;
- vânzările cu amănuntul de autovehicule și motociclete, piese și accesorii pentru autovehicule și motociclete;
- vânzările cu amănuntul de carburanți, produse lubrifiante sau refrigerente;
- serviciile de întreținere și reparare a autovehiculelor, motocicletelor;
- serviciile de reparații de articole personale și de uz gospodăresc.

**Nu sînt incluse:**

- vânzările de produse agricole, realizate de către producătorii agricoli, nu prin magazinele proprii;
- vânzările de alimente sau băuturi pentru consumul pe loc;
- vânzările de preparate alimentare livrate la pachet.

**Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul se indică în prețuri efective de vânzare cu amănuntul**, inclusiv adaosul comercial, TVA și impozitul pe vânzări, în momentul cînd mărfurile sînt livrate cumpărătorului, indiferent de perioada de achitare.

**Din rd.10 se evidențiază TVA aferentă vânzărilor de mărfuri cu amănuntul, care se indică în rd. 11 „Taxa pe valoare adăugată”.**

4.2. În rd. 12 „Vînzări de produse alimentare, băuturi și produse de tutun” se indică valoarea produselor alimentare, băuturilor (alcoolice și nealcoolice) și produselor de tutun comercializate cu amănuntul (indiferent dacă evidența lor se ține pe contul 216 „Produse” sau 217 „Mărfuri”).

4.3. În rd. 20 „Valoarea serviciilor de piață prestate populației” se indică valoarea serviciilor, care fac obiectul vânzării - cumpărării pe piață, avînd ca principal beneficiar populația și sînt prestate în mod direct, cu mijloace proprii, indiferent de genul de activitate, forma de proprietate a întreprinderii, prețuri practice (tarif, taxă, preț de vânzare) și modalitatea de încasare.

**Valoarea serviciilor de piață prestate populației se indică în prețuri efective de piață**, inclusiv TVA și impozitul pe vânzări, indiferent de perioada de achitare.

**Din rd.20 se evidențiază TVA aferentă prestării serviciilor de piață populației, care se indică în rd. 21 „Taxa pe valoare adăugată”.**

### 5. CAPITOLUL PER „NUMĂRUL PERSOANELOR OCUPATE ȘI TIMPUL DE LUCRU”

5.1. În Capitolul PER „Numărul persoanelor ocupate și timpul de lucru” datele se înscriu pe total întreprindere, cu divizare pe genul principal de activitate și activitățile secundare **la nivel de subclasă (5 semne CAEM)**.

5.2. Unitățile cu autonomie financiară cu numărul mediu de salariați **sub 50** pot completa în Cap. PER doar datele corespunzătoare coloanei „Total unitate”, fără detalieri pe activități.

5.3. Conform Codului muncii, categoria **salariați** include toate persoanele care prestează o muncă conform unei anumite specialități, calificări sau într-o anumită funcție, în schimbul unui salariu, în baza unui **contract de muncă** (în scris sau oral) cu întreprinderea sau unitatea locală (filială, reprezentanță), indiferent de tipul lucrului îndeplinit, numărul de ore lucrate (timp complet sau parțial) și de durata contractului (perioada determinată sau nedeterminată).

**Nu se includ** în categoria de salariați membrii consiliilor de administrare, la fel și întreprinzătorii individuali, - persoane care nu fac parte din personalul angajat al unității și execută lucrări sau prestează servicii pentru unitate în baza unor contracte de drept civil (contracte de antrepriză, de prestări servicii, de transport etc.), care cad sub incidența articolelor 26 Codul Civil și 5.16 Codul Fiscal al Republicii Moldova.

5.4. În **rd.10 „Efectivul salariaților la sfârșitul lunii (exclusiv salariații cu contract individual de muncă suspendat și cumularzi externi)”** se înscrie **efectivul salariaților la sfârșitul lunii (exclusiv salariații cu contract de muncă suspendat și cumularzii externi)** care cuprinde numărul persoanelor cu **contract individual de muncă** pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv managerul sau administratorul) al căror contract de muncă nu a fost suspendat, fiind valabil în ultima zi a lunii pentru care se completează chestionarul. Astfel, efectivul salariaților cuprinde toți angajații remunerați, care figurează pe statul de plată la unități, inclusiv lucrătorii sezonieri, temporari, în timp parțial, salariații cu munca la domiciliu, proprietarii remunerați, la fel și persoanele temporar absente pentru o perioadă determinată (în concedii de odihnă anuale, greve etc.).

**Nu se includ:** salariații detașați la lucru în străinătate, persoane care efectuează lucrări de reparație sau întreținere în numele altor unități, cumularzii externi.

5.5. În **rd.20 „Efectivul salariaților la sfârșitul lunii cu contract individual de muncă suspendat”** sunt cuprinși salariații al căror **contract de muncă** a fost suspendat indiferent de luna când s-a produs suspendarea, fiind într-una din situațiile prevăzute de Codul muncii, în art. 75-78, privind “Suspendarea contractului individual de muncă” (exemple: concediu de maternitate, boală sau traumă, concediu pentru îngrijirea copilului, încorporarea în serviciul militar obligatoriu, detașare, alegere sau numire într-o funcție de demnitate publică pentru perioada respectivă etc.). Aici se includ și salariații care se află în **șomaj tehnic** (Codul muncii, art. 80 (4)), indiferent de faptul dacă beneficiază sau nu, conform legislației în vigoare, de o indemnizație din salariul de bază corespunzător locului de muncă, plătită din fondul de salarii la fel și salariații aflați în **concedii neplătite din inițiativa administrației**.

5.6. În **rd.30 „Numărul mediu al salariaților (exclusiv salariații cu contract individual de muncă suspendat și cumularzi externi)”** se înscrie **numărul mediu al salariaților**, care reprezintă media aritmetică simplă rezultată din suma efectivelor zilnice de salariați (**exclusiv cei al căror contract de muncă este suspendat și cumularzii externi**) din luna respectivă, inclusiv din zilele de repaus săptămânal și sărbători legale, împărțită la numărul total al zilelor calendaristice. În efectivul zilnic al salariaților luat în calculul numărului mediu **se cuprind** și salariații aflați în incapacitate temporară de lucru (concediu medical) pe perioada când aceștia sunt **plătiți din contul întreprinderii**. Salariații, **aflați în șomaj tehnic, care beneficiază**, conform legislației în vigoare, de o indemnizație din salariul de bază corespunzător locului de muncă, plătită din fondul de salarii se includ proporțional cu timpul de lucru prevăzut în contractul de muncă.

**Nu se includ:** salariații aflați în concedii fără plată, în concedii medicale plătite din bugetul asigurărilor sociale de stat, în grevă, detașați la lucru în străinătate, cumularzii externi, alte persoane absente neplătite. În zilele de repaus săptămânal, sărbători legale și alte zile nelucrătoare se ia în calcul ca efectiv zilnic numărul salariaților din ziua precedentă. În cazul când unitatea a fost înființată sau și-a încetat activitatea în cursul lunii, se iau în calcul efectivele zilnice numai în perioada în care a funcționat, iar suma rezultată se împarte la numărul total al zilelor calendaristice din luna respectivă. La fel nu se includ în rd. 30, ca excepție, salariații din activitatea de învățământ aflați în luna de raportare în concedii anuale, în cazul când indemnizația de concediu a fost achitată anterior, în lunile premergătoare concediilor. În lunile de concedii aceștia sunt raportați doar pe rd.10.

5.7. **Salariații care nu sunt angajați cu normă întreagă** (sau efectiv lucrează mai puțin de o normă întreagă) se includ în numărul mediu, proporțional cu timpul de lucru efectiv lucrat/prevăzut în contractul de muncă (ex.: persoana care lucrează jumătate de normă se ia în calculul efectivului zilnic cu 0,5 în loc de valoarea 1).

5.8. Salariații detașați se iau în calculul numărului mediu la unitatea de la care își încasează drepturile salariale.

5.9. Salariații aflați în delegare se iau în calcul la unitatea care i-a delegat.

**ATENȚIE: În mod excepțional**, pentru cazurile când foștilor salariați și/sau salariaților cu contract de muncă suspendat, **li se plătesc sume corespunzătoare perioadelor anterioare** (ex. premii din cursul anului sau anuale, al 13-lea salariu etc.), **numărul acestora trebuie inclus în numărul mediu al salariaților** proporțional cu perioadele pentru care se realizează plățile respective, astfel încât să existe o corespondență directă între sumele brute plătite și numărul mediu al salariaților.

5.10. Din **rd.30** se divizează în **rd.31** numărul mediu al „**cadrelor didactice/medicilor**”.

5.11. În **rd.40 „Numărul mediu al cumularzilor externi”** se înscrie **numărul mediu al cumularzilor externi care se calculează analogic modului indicat în rândul 30**.

5.12. În **rd.50 „Timpul efectiv lucrat”** se înscrie timpul efectiv lucrat de salariați, inclusiv cumularzii externi (exclusiv zilele libere și de repaus, sărbătorile legale, pauzele de masă, concediile de odihnă, concediile medicale, întreruperi ale lucrului neimputabile salariaților etc.), divizat în timp lucrat **în cadrul programului normal de lucru (rd.51)** stabilit prin contractul colectiv de muncă (în baza Codului Muncii) și în **timp lucrat suplimentar (rd.52)**, atât în zilele lucrătoare peste programul normal de lucru, cât și în zilele de repaus săptămânal, sărbători legale și alte zile nelucrătoare.

Pentru **cadrele didactice** (activitatea „învățământ”) programul de lucru normal corespunde normei didactice stabilite: 18 ore pe săptămână pentru profesori, 20 de ore pentru învățători, 35 de ore pentru profesorii universitari și educatorii din grădinițe.

Timpul efectiv lucrat de salariați care se află în **șomaj tehnic/concedii din inițiativa administrației** este egal cu **zero**.

5.13. În **rd.60 „Numărul mediu al altor persoanelor ocupate (exclusiv salariații)”** sunt cuprinse persoanele care lucrează în întreprinderea individuală/gospodăria țărănească, dar nu sunt pe statul de plată și nu au contract individual de muncă încheiat și anume:

- **patronii** care își desfășoară activitatea în propria unitate și pentru care sursa de venit o constituie capitalul propriu (profitul, rezervele);
- **lucrătorii familiari** - persoanele care-și exercită activitatea într-o unitate economică aparținând familiei sau unei rude, pe care o ajută și pentru care nu primesc remunerație sub formă de salariu.

Numărul mediu se calculează ca medie aritmetică simplă rezultată din suma efectivelor zilnice de persoane, din luna respectivă, inclusiv din zilele de repaus săptămânal și sărbători legale, împărțită la numărul total al zilelor calendaristice.

## 6. CAPITOLUL SAL „SUME BRUTE ȘI CÂȘTIGUL SALARIAL CALCULAT”

6.1. În Capitolul SAL “Sume brute și câștigul salarial calculat” datele se înscriu pe total întreprindere, cu divizare pe genul principal de activitate și activitățile secundare **la nivel de subclasă (5 semne CAEM)**.

6.2. Unitățile cu autonomie financiară cu numărul mediu de salariați **sub 50** pot completa în Cap. SAL doar datele corespunzătoare coloanei „Total unitate”, fără detalieri pe activități.

6.3. **Rd.10 „Remunerații personal, total”** cuprinde totalul **sumelor brute calculate sub formă de remunerație a muncii din fondul de salarii, profitul net, alte fonduri**, inclusiv plata lunară a managerilor sau, după caz, indemnizația brută a administratorilor sau premii de performanță acordate acestora, potrivit contractelor de administrare, de mandat sau de performanță, încheiate, potrivit legii:

- salariile de bază brute corespunzătoare timpului efectiv lucrat în program normal și suplimentar (inclusiv indexări, indemnizații de conducere, salarii de merit și alte drepturi care potrivit actelor normative fac parte din salariul de bază);
- sporurile acordate sub formă de procent din salariul de bază brut sau sume fixe;
- sumele plătite pentru timpul nelucrat (concedii de odihnă, de studii, pentru zile de sărbători, motive familiale (căsătorie, naștere, deces etc.), prevăzute în contractele colective de muncă);
- indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă, cauzată de boli obișnuite sau de accidente în afara muncii, boli profesionale și accidente de muncă plătite din fondul de salarii (exclusiv sumele plătite din bugetul asigurărilor sociale de stat);
- premiile în cursul anului și anuale sub diferite forme din fondul de salarii, al 13 - lea salariu etc.;
- drepturile în natură acordate salariaților sub formă de remunerație;
- alte sume calculate din fondul de salarii, profitul net, alte fonduri potrivit legii sau conform contractelor colective de muncă.
- indemnizațiile calculate salariaților care se află în **șomaj tehnic/concedii din inițiativa administrației** și care beneficiază, conform legislației în vigoare, de o indemnizație din salariul de bază corespunzător locului de muncă, plătită din fondul de salarii.

### **ATENȚIE:**

6.4. **În sumele brute calculate sunt incluse:**

- toate elementele de plată, până la careva rețineri, efectuate de angajator în numele salariatului (inclusiv impozitul pe venit, contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii, prima individuală pentru asigurarea obligatorie de asistență medicală, cotizațiile sindicale, alte obligațiuni ale salariatului);
- sumele calculate pentru perioada anterioară (ore suplimentare, premii etc.), precum și drepturile cuvenite dar neachitate în momentul completării chestionarului, cu condiția ca documentele de plată să fie întocmite și aprobate de cei în drept;
- în caz de **plăți suplimentare intervenite după expedierea chestionarului**, acestea **se vor include în chestionarul lunii următoare**.

6.5. **Din sumele brute calculate sunt excluse:**

- indemnizația de eliberare din serviciu salariaților concediați în legătură cu lichidarea unității sau încetarea activității angajatorului persoană fizică sau cu reducerea numărului ori a statelor de personal la unitate în conformitate cu art. 186 Codul Muncii;
- sumele plătite retroactiv ca urmare a câștigării în instanță a drepturilor bănești aferente anilor anteriori;
- dividendele plătite din profitul net;
- sumele calculate membrilor consiliilor de administrare;
- indemnizațiile de asigurări sociale plătite din bugetul asigurărilor sociale de stat;
- facilitățile și plățile sociale acordate de angajator în folosul salariaților (cu prilejul nașterii, decesului, căsătoriei, etc. îmbunătățirea condițiilor locative, plata studiilor, burselor, etc.).

6.6. Din **rd.10 „Remunerații personal”** se divizează: în **rd.11 „Sume calculate pentru timpul nelucrat”**, **rd.12 „Drepturi în natură”**, **rd.13 „Sume calculate cumularzilor externi”** și **rd.14 „Sume calculate cadrelor didactice/medicilor”**.

6.7. În **rd.50 „Suma datorată pentru remunerarea muncii (datorii cu termen de achitare expirat)”** se indică suma datorată pentru remunerarea muncii cu termenul de achitare expirat care depășește o lună de zile. Se calculează ca diferență dintre datoria pentru remunerarea muncii la sfârșitul lunii de raportare și suma datorată pentru luna de raportare.

6.8. În **rd.60 „Câștigul salarial mediu”** se indică câștigul salarial mediu brut obținut în luna de raportare la unitate, care se determină prin raportarea sumelor brute calculate din fondul de salarii, din profitul net și din alte surse la numărul mediu lunar al salariaților  $\{[(rd.10 - rd.13), cap. SAL / rd. 30, cap. PER] \times 1000\}$ .

6.9. În **rd.70 „Salariul tarifar pentru I categorie de calificare”** se indică salariul tarifar pentru I categorie de calificare stabilit la unitate. Acest rând se completează în cazul aplicării sistemului tarifar de salarizare.